

Levensverhalen en massageweld – een voorwoord

PROF. DR.
HERMAN VAN GOETHEM,
UNIVERSITEIT
ANTWERPEN, CURATOR
KAZERNE DOSSIN

De tentoonstelling en de catalogus zijn een beklijvende ervaring voor de bezoeker en de lezer. Wat een poel van leed en ellende! En hoe gigantisch ook de schaal waarin alles zich afspeelde: we hebben het in de jaren 1914-1945 over de vervolging van tienduizend, honderdduizend, een miljoen mensen tegelijk – deportaties van ganse bevolkingsgroepen – massamoorden en genocides – concentratiekampen en uitroeiingscentra – opgezweept massa's die marcheren en vernietigen...

Het lijkt allemaal ver weg van ons. België mag dan al communautair verdeeld zijn, het is en blijft een knus land. Al dat oorlogsgeweld is ook heel lang geleden. Zijn we sinds 1945 immers niet in een lange periode van vrede beland? De bezoeker zal in deze mooie tentoonstelling van de vzw Auschwitz in Gedachtenis dus een wereld zien die hem veraf lijkt. De catalogus graaft nog dieper in dat verleden, met een aanpak die wat caleidoscopisch aandoet. De korte analyses van telkens weer een ander aspect zijn echter onderling verbonden door rode draden, waarvan de belangrijkste misschien wel : massageweld en totalitarisme.

Een samenleving zoals de Belgische die zolang van oorlog bespaard is gebleven en die bovendien hoog inzet op individuele vrijheid, op het autonome individu, is niet meer vertrouwd met de destructieve massafenomenen. De agerende massa beleven we hooguit via het voetbalveld of vanop de festivalweide – telkens een uitzinnige mensenmenigte die één is en dit ook op rituele wijze beleeft.

Stel echter dat zulke massa gebruikt wordt als politiek instrument, als projectiel? Dan kan ze een dodelijke kracht ontwikkelen. Het is goed dan

de bezoeker te confronteren met de kracht van de massa en met de grote gevaren van de totalitaire staat, die de massa kan bespelen en misbruiken.

De bezoeker zal ook vaststellen dat al dit geweld verband houdt met de moderniteit al zodanig. Heel interessant is de brug die wordt geslagen tussen de Eerste en de Tweede Wereldoorlog. Al dit geweld wordt bovendien mogelijk gemaakt door de industrialisering en door de genese en opbloei van massamedia. Hoe meer ontwikkeld de samenleving, hoe gewelddadiger ook ?

Deze tentoonstelling en de bijbehorende catalogus zijn duidelijk opgevat als educatieve projecten die de gedachtenis aan de oorlog levend willen houden om van daaruit te bouwen aan een betere wereld. Auschwitz in Gedachtenis sluit zo aan bij een belangrijke trend in het Nederlandstalige en Franstalige onderwijsveld in België, waarbij wordt ingezet op vakoverschrijdende 'herinneringseducatie' (*éducation à la mémoire*). Het gaat er om, jongeren een houding van actief respect in de huidige maatschappij bij te brengen, en dit vanuit de collectieve herinnering aan menselijk leed dat veroorzaakt is door menselijke gedragingen als oorlogen, intolerantie, uitbuiting, discriminatie.

België 1914-1945. Levensverhalen van getuigen in het oog van de storm is dan ook een heel actueel evenement. Het project Kazerne Dossin: Memoriaal, Museum en Documentatiecentrum, dat in december 2012 de deuren opende, werkt vanuit eenzelfde gedachte. Ik begroet dan ook hartelijk de tentoonstelling *België 1914-1945* en wens ze veel succes toe!